

Mierlo

Voor de herkomst en betekenis van de naam worden een aantal verklaringen genoemd. Enkele daarvan zijn: "Mier" kan verwant zijn aan "moeras" of wijzen naar het beekje "de Mierle" wat in de nabijheid van de nederzettingen stroomde.

"Lo" is bos, of grasrijke en met laag houtgewas begroeide plek in of bij een woud; ook een open plek in het bos bij een moeras" bos' en 'waterloop', 'dorp aan de waterplas'. Volgens historicus Jean Coenen* (voetnoot?): moeras bij een (hooggelegen) bos. Plaatsnamen eindigend op "lo" worden algemeen als vroegmiddeleeuws aangeduid.

Behalve Mierlo zijn er nog 8 schrijfwijzen bekend voor het benoemen van ons dorp. De oudst bekende naam, Merloe kwam voor in 1256. De naam die wij hebben gekozen als naam voor onze Heemkundekring, Myerle (uitgesproken als Mierle) kwam voor in 1335. Hoelang deze naam in gebruik is geweest is niet bekend.

H. Lucia, patrones

In 1459 is voor het eerst sprake van een altaar voor de Heilige Lucia. Vanaf 1570 wordt ze genoemd als patroonheilige van de kerk van Mierlo. Sinds 1817 prijkt de afbeelding van de Heilige Lucia in het gemeentewapen.

Annexatie en fusie

Mierlo-Hout is op 1 januari 1968 geannexeerd door Helmond Mierlo-Hout waardoor het inwoneraantal van Mierlo halveerde. Op 1 januari 1995 is ter voorkoming van de volledige annexatie van Mierlo, Brandevoort aan Helmond afgestaan.

Op 1 januari 2004 is de gemeente Mierlo gefuseerd met Geldrop en heet voortaan gemeente Geldrop-Mierlo.

Bevolkingsomvang

In de 15^e t/m 18^e eeuw had Mierlo een bevolkingsomvang die redelijk stabiel bleef tussen de 200 en 300 inwoners. Na jaren van groei werd de omvang vaak aangetast door een uitbraak van een besmettelijke ziekte en viel dan weer sterk terug. In de 19^e eeuw begon de bevolking sterk te groeien. In 1900 had Mierlo 2.609 inwoners. Ook in de 20^e eeuw ging de groei gestaag door. Al voor 1930 had de bevolking zich in deze eeuw verdubbeld. De verdubbeling zou zich binnen 40 jaar weer hebben voorgedaan. Op 22 december 1962 werd Frank Hurkmans als eerste 10.000^e Mierlonaar ingeschreven. Door de afsplitsing van 't Hout was de bevolking in 1970 weer teruggevallen tot 6.103 personen. Bij die afsplitsing stelde de gemeenteraad een groei-doelstelling van opnieuw 10.000 inwoners vast. Op 13 november 1988 was het zover. Simone van de Wiel werd geboren en ingeschreven als tweede 10.000^e inwoner van Mierlo. Toch zou er ook nog een derde 10.000^e komen, want door de overdracht van Brandevoort aan Helmond, op 1 januari 1995, daalde het inwoneraantal weer en kwam uit op 9.975. Op 25 februari van dat jaar was het aantal van 10.000 weer gehaald. De geboorte van Jonathan Franken zorgde daarvoor. Op 1 januari 2013 had Mierlo 10.070 inwoners.

Prehistorie

10.000 jaar v. Chr. verbleven er al mensen in wat nu Mierlo is. Ze leefden van de jacht op klein wild en vruchten en hadden nog geen vaste verblijfplaats.

In de 2e helft van de Nieuwe Steentijd (ca. 11.000 jaar voor Christus) treffen we overblijfselen van de eerste vaste bewoners aan nabij de Molenheide, de Luchense Heiden en Vaarle. Pas vanaf de IJzertijd (ca. 750 jaar voor Christus) is er frequente bewoning geweest in dit grondgebied. Bij opgravingen op o.a. Neerakkers, de Loo, Luchen, het kerkterrein van Mierlo, Stepekolk, Brandevoort, Hazenwinkel, Ashorst zijn talloze nederzettingssporen uit de IJzer- en de z.g. Romeinse tijd blootgelegd.

Mensen hebben voor hun bewoning altijd de meest gunstige plaatsen gekozen. In de IJzertijd en de Romeinse tijd waren dat vooral de hoge plaatsen langs de beekdalen. Hoog zodat ze droog konden wonen en de beekdalen omdat daar water beschikbaar was en de grond vruchtbaar was.

Klimaat en de nederzettingen

Na de instorting van het Romeinse Rijk ± 400 na Christus nam de bewoning in onze streken geleidelijk af en begon de z.g. Grote Volksverhuizing ook wel de Post Romeinse Leegte genoemd. Hele gebieden raakten ontvolkt door talrijke oorlogen en plunderingen. Behalve op een hutkom in Lierop na is er geen enkel teken van leven uit die tijd te bespeuren. Pas in de 7e eeuw ontstonden er in deze regio nieuwe nederzettingen.

Na de Romeinse Tijd was ook het klimaat natter geworden waardoor de vroegmiddeleeuwse bewoners gedwongen waren de hogere gronden op te zoeken. De vroegmiddeleeuwse nederzettingen bevonden zich dus op de hoogste delen van het landschap welke later ook nog eens opgehoogd werden met potstal waardoor de nederzettingen aanvankelijk moeilijk waren te lokaliseren. Potstal werd verkregen door heideplaggen te vermengen met uitwerpselen van het vee dat in de winter op stal stond en wat uitstekende mest vormde. Dit type bemestingsproces vindt alom plaats vanaf de 11e á 12e eeuw, dan krijg je zo genoemde esgronden. Rond het begin van de 11e eeuw veranderde het klimaat weer: het werd droger, dit had tot gevolg dat de nederzettingen op de hogere gronden weer werden verlaten in de richting van de lager gelegen beekdalen en richting heide, men ging dan als het ware "over de akkers" wonen.

Zo'n 80 á 90 % van de mensen was destijds min of meer boer en afhankelijk van goede grond. Door de drogere periode en de daarmee samenhangende verlaging van de grondwaterstand en de toenemende bevolkingsaanwas trok een groot deel van deze bevolking dus naar de beekdalen en de heidegebieden.

De heide hadden ze nodig voor de potstal, maar ook de sterk toegenomen vraag naar wol voor de lakenindustrie in Vlaanderen speelde hierin een grote rol.

Een en ander zal niet van de een op de andere dag zijn veranderd, er moet uiteraard een overlapping van tijd zijn geweest. Uit enkele heel oude toponiemen namen blijkt dat er toen de nederzetting rond de kerk verlaten werd, inmiddels al gehuchten waren gesticht. Deze situatie heeft ook geleid tot een flinke uitbreiding van gehuchten.

Maar ook langs de zeer oude doorgangswegen die wij nu nog kennen als de lintbebouwing gingen mensen wonen, enkele boeren, maar ongetwijfeld ook handwerks- en handelslieden.

Dat het huidige centrum uiteindelijk ook echt uit heeft kunnen groeien tot kern heeft natuurlijk ook te maken met het feit dat mensen uit sociale maar meestal ook uit veiligheidsoverwegingen dicht bij elkaar wilden wonen.

In de late middeleeuwen waren o.a. de volgende gehuchten (schrijfwijze uit die periode) bekend.

Mierlo: Dorp, Over d'Acker, Louswijck en Bekelaer, de Merckt en Ellenaer, d'Oude Ven, Heijenenet en Luggen.

Broek: 't Broeck, Braeck, Heijerschoor, Haesewinckel, Cranenbroeck en Steepecolck.

Hout: het Hout, Brandevoort, St. Lambertseijnde, Merevoort, Berenbroeck en 't Gasthuijs.

Eerste centrum van Mierlo rondom de kerk.

Mierlo ligt op de waterscheiding van Dommel en Aa, ook het gebied rond de kerk valt hieronder.

Door archeologische waarnemingen en opgravingen gedaan in de bouwputten voor de openbare school, de kantine van de Mierlose Tennis Vereniging, het oprichten van het collobarium, Bethanie en nabij de Mona Lisa hebben we een goed beeld gekregen van het gebied rond de kerk. Aan de hand van aardewerk scherven, botmateriaal, bebouwings-sporen, begravingen met soms belangrijke bijgiften en boomstam waterputten met een flinke inhoud aan scherven, kan vastgesteld worden dat het gebied al honderden jaren voor het begin van onze jaartelling bewoond was en dat met flinke tussenpozen bewoond is gebleven.

We kunnen concluderen dat dit gebied vooral in de periode 700 - 1250 een voor die tijd goed bevolkte nederzetting heeft gehad. Twee vondsten echter springen er toch wel uit. Een ervan is de vondst van het Merovingische graf van een krijger bij de grondwerkzaamheden t.b.v. de bouw van Bethanie. In het graf bevonden zich delen van een wapenuitrusting, bestaande uit een mes met restanten van de zwaardriemhouder en een sax (zwaard met één snijkant).

Daarna bij grondwerkzaamheden op de locatie van de Mona Lisa bar door de vondst van 15 graven uit de Karolingische tijd. Omdat in die periode de kerstening plaats vond en het feit dat er geen grafgraven waren (dat was Christenen niet toegestaan) sterkt ons in het vermoeden dat er op die locatie al heel vroeg een gebedshuis kan zijn geweest.

Kerk en religie.

Na het verlaten van een nederzetting zoals dat in Mierlo rond 1250 gebeurde, werd meestal een nieuwe kerk gebouwd midden in de nieuwe nederzetting. Dat dit in Mierlo niet gebeurde, werd zeer waarschijnlijk veroorzaakt doordat de kerk op hoge en vruchtbare grond stond, die eigendom was van de Heer van Mierlo en omgeven bleef door gehuchten, waardoor de kerk centraal tussen de nederzettingen ofwel gehuchten bleef "in Mierlo liet men de kerk in het midden". We zien dat dit ook in andere dorpen in de omgeving gebeurde.

De eerste schriftelijke vermelding van een kerk vinden we in 1263 waarin we zien dat Hendrik, een zoon van de Heer van Mierlo pastoor was in Mierlo. In 1315 werden de patronaatsrechten, de bediening van de kerk, het benoemen van pastoors en een groot deel van de tiendrechten overgedragen aan de Norbertijnen van de abdij van Tongerlo.

In het begin van de 15e eeuw werd de toenmalige kerk steeds in delen gesloopt en met gebruikmaking van de sloopmaterialen weer opgebouwd. Met de bouw van de toren in 1496 was de nieuwe (stenen) kerk vrijwel voltooid. In 1648, bij de vrede van Munster, kwam de kerk aan de Protestanten. De bewoners van Mierlo gingen toen meestal hun godsdienstplichten vervullen in Weert. In 1672 kregen de parochianen van Mierlo verlof om een gebedshuis op te richten. In de Marktstraat werd een eenvoudig godshuis gebouwd, die meer op 'n schuur dan op een kerk leek. Een dergelijke kerk wordt dan ook schuurkerk genoemd. Tot ongeveer 1809 werden de godsdienstoefeningen daar gehouden, in dat jaar kregen de Katholieken vele kerken weer terug. De bewoners van 't Hout, de Marktstraat en nog een paar gehuchten wilden de kerk graag in de Marktstraat houden, die van Overakker, 't Spitje enz. wilden 't oude, vervallen gebouw weer

betrekken. In 1818 werd de oude kerk weer in gebruik genomen en gingen in plaats van de Norbertijnen seculiere geestelijken (geestelijke benoemd door de bisschop) de kerk bedienen.

In 1856 werd het oude gebouw afgebroken en liet pastoor Vissers op dezelfde plaats een nieuwe - de huidige- kerk bouwen. De toren van oude kerk bevindt zich nog in de toren van de nieuwe, in 1858 gereed gekomen kerk en dat is nog te zien in het kerkportaal.

In 1874 haalde pastoor Vissers de zuster franciscanessen van Oirschot naar Mierlo. Zij gaven onderwijs aan kleuters en meisjes en namen de verzorging van hulpbehoevende ouderen op zich.

Heren van Mierlo en het kasteel.

In 1256 is er voor het eerst melding gemaakt van een heer van Mierlo. In een oorkonde werd van hem verklaard dat hij al 40 jaar rechten in het dorp Mierlo had. Rond 1220 moet dus een geslacht zijn ontstaan van de Heren van Mierlo. Mierlo was een "vrije" heerlijkheid, dat hield in dat de eigenaar rechten had over de bevolking, de grond, wegen, water, wind en andere zaken. Hij was heer en meester over zijn grondgebied en alles wat daarop werd bebouwd. Aan het eind van de 13e eeuw beijverde de Hertog van Brabant zich om de verschillende "vrije" Heerlijkheden in Brabant onder zijn gezag te krijgen. Hij wilde daardoor bewerkstelligen dat vele ontevreden boeren grond in eigendom konden verkrijgen. In 1312 droeg de Heer van de Vrije Heerlijkheid Mierlo, Hendrik Dickbier, zijn bezit over aan de Hertog van Brabant en werd daarmee leenheer van zijn eigen Heerlijkheid.

Hout en Broek kwamen aan het einde van de 14e eeuw ook onder het rechtsgebied van Mierlo. Voordien behoorden die gebieden aan de Hertog van Brabant. Parochieel behoorden ze altijd al bij Mierlo.

De eerste heer van Mierlo was Roelof Rover van Rode, een ridder uit Sint-Oedenrode. Daarna bleef Mierlo in de familie tot het in 1335 door de kanunnik Goeswijn Moedel van Mierlo aan Otto van Cuijk werd verkocht. Maar al snel, in 1356 werd Mierlo doorverkocht aan Jan III Dickbier. Jan Dickbier was een lid van de rijke Bossche familie Dickbier en via zijn moeder Agnes van Mierlo rechtstreekse afstammeling van Roelof Rover van Rode. Na de dood van de laatste Dickbier kwam Mierlo tijdelijk in handen van de Brusselse families: Hendrik de Swaeff, diens weduwe Johanna van der Eycken en Eustaes de Rubempré.

Uiteindelijk kocht Raes van Grevenbroeck, een afstammeling van de familie Dickbier, de heerlijkheid. De familie Van Grevenbroeck heeft Mierlo daarna een aantal generaties bestuurd. Erasmus van Grevenbroeck stond bekend als een kwaadaardig en wreed heerser. Na veelvuldig misbruik te hebben gemaakt van zijn heerlijke rechten ten koste van de bevolking werd door hen geld bij elkaar gebracht om in 1617 de heerlijke rechten af te kopen, waardoor Mierlo weer hertog dorp werd. In 1633 kwam Mierlo weer in handen van de familie Van Grevenbroeck, maar de heren hadden minder rechten dan voor de afkoop.

In de 1e helft van de 18e eeuw heeft Barbara v. Grevenbroeck van Scherpenzeel weer een aantal heerlijke rechten in ere herstelt. Na haar dood werd haar neef Gerard Norbert van Scherpenzeel Heer van Mierlo. De familie Van Scherpenzeel (later Van Scherpenzeel-Heusch) heeft tot de dood van de laatste vrouw, Leopoldina Louisa van Scherpenzeel Heusch, in 1920 Mierlo bestuurd, maar na het einde van het Ancien Régime (periode uit de Europese geschiedenis die begint aan het einde van de middeleeuwen en eindigt met de Franse Revolutie) stelde dit nauwelijks iets voor. Wel heeft de gemeente Mierlo tot in de jaren '70 cijnsrechten moeten betalen aan de erfgenamen van de laatste vrouw en haar echtgenoot.

In de 14e eeuw vinden we de eerste geschreven bronnen over een kasteel in Mierlo. Het is heel waarschijnlijk dat dit kasteel, dat gebouwd was in een bestaand vennetje, al een voorloper heeft gehad.

Er zijn diverse afbeeldingen bewaard gebleven van het imposante kasteel dat rond 1800 geleidelijk verdween, alleen een gedeelte van de poort is pas in 1948 verdwenen. Nu rest ons van de Heerlijkheids-bezittingen alleen nog één kasteelboerderij, standerdmolen, het geheel verbouwde jachthuis, een vijver (weijerke) en de onzichtbare maar nog wel aanwezige fundering van het kasteel.

Hout

In het dorpsdeel Mierlo-Hout staat de naam Hout voor het hele gebied en later ook de omgeving van de Sint-Agathakapel, die beschouwd mag worden als een dorpskern. In de omgeving van de voormalige kapel lagen nog enkele herbergen. Daar groeide langzaam een centrum, vooral nadat in 1873 aan de andere zijde van de plaats van de voormalige kapel een school werd gebouwd. Vanaf die tijd waren de meesten kinderen van Mierlo-Hout ook niet meer aangewezen op Mierlo voor het volgen van onderwijs.

Het Hout maakte in de 19de eeuw een forse ontwikkeling door. Telde het rond 1830 slechts een 80-tal huizen, door de opkomst van de industrie nam het aantal arbeidershuizen in dit gehucht snel toe.

De wens voor een eigen parochie en parochiekerk werd steeds sterker. Uiteindelijk werd in 1884 in het centrum een hulpkerk gebouwd. Met de inwijding van de kerk en inhuldiging van Nicolaas Elsen als eerste pastoor was de eigen parochie een feit. De hulpkerk werd vermoedelijk bewust zodanig gebouwd dat uiteindelijk op de plaats van de voormalige Sint-Agathakapel de nieuwe Sint-Luciakerk kon verrijzen.

In 1895 werd begonnen met de bouw van de kerk, in mei 1897 werd de bouw opgeleverd en op 16 mei werd de kerk door pastoor Elsen ingezegend en in gebruik genomen.

In 1889 werden de zusters van de Congregatie van de zusters van Schijndel feestelijk binnen gehaald en werd begonnen met het lesgeven aan de meisjes van M-Hout. De zusters runden ook een gasthuis voor hulpbehoevende dorpsgenoten.

Apostelhuis

Kardinaal van Enckevoirt werd in 1464 in Mierlo (Hout) geboren. Hij was goed bevriend met Adriaan Boeyens, de latere Paus Adriaan VI die hem op 10 september 1523 tot kardinaal benoemde. Na de dood van Willem v. Enckevoirt in 1534 werd uit de opbrengsten van zijn Mierlose eigendommen de basis gelegd voor de oprichting van het Apostelhuis op Mierlo-Hout. Dit was een tehuis voor arme hulpbehoevende oude mannen.

Broek

Het gehucht Broek -de naam wijst op lage moerassige grond- telde in 1860 61 gezinnen en een inwoneraantal van 303 personen. Van de oude hoeven was niet veel meer te zien. De meeste boerderijen werden in de loop van de 19de eeuw herbouwd. De aanleg van het Eindhovens kanaal was enerzijds een impuls om te bouwen, anderzijds werd het Broek hierdoor geïsoleerd van Mierlo. Het gebied werd gekenmerkt door kleine groepjes boerderijen, die veelal lagen op de plaats van een voormalige hoeve, zoals Diepenbroek, Kranenbroek, Berenbroek, Hazewinkel, Stepekolk en Heezerschoor. Ook Broek had een eigen kapel.

Agrarische en textiel nijverheid

Landbouw, akkerbouw en veeteelt zijn lang de belangrijkste bron van inkomsten geweest voor de mierlose bevolking. Maar er was ook sprake van textielnijverheid, in de 15e eeuw telde Mierlo ook een aantal wevers, hoewel het hoofdzakelijk een extra bron van inkomsten was voor de boeren in de wintermaanden. Pas in de 18e eeuw was de invloed van de textielnijverheid van grotere invloed op de economische situatie in Mierlo. In 1916 werd door Ignatius De Haes een textielweverij in bedrijf genomen waar tot 1980 een groot deel van de Mierlose bevolking heeft gewerkt. In 1950 werd in Mierlo-Hout confectieatelier de Milo opgericht. Na de annexatie in 1968, ging de Milo over naar Helmonds grondgebied. Deze beide bedrijven zijn in de 20e eeuw wel de grootste werkgevers geweest voor Mierlo.

Begin 20 eeuw kon ook een deel van de bevolking een aardige verdienste vinden in de kersenteelt, de kers kreeg de naam Mierlose zwarte en wordt nog steeds gekweekt. Mede t.b.v. hiervan werd in 1910 de veiling opgericht via welke weg ook veel groenten werd gedistribueerd.